

Codi: 29222

Assignatura: Introducció a l'arqueologia (Època Històrica)

Tipus d'assignatura: Optativa (Obligatòria de l'itinerari de Prehistòria, Antiguitat i Edat Mitjana)

Nº de crèdits: 6

Professorat: Carme Ruestes. Docència impartida en català.

Quatrimestre: 1

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

Aquesta assignatura vol aportar una visió panoràmica de l'arqueologia mitjançant pinzellades sobre molt diversos temes. Té com a objectius principals que l'alumne es familiaritzi amb el concepte d'arqueologia científica i amb la informació que pot aportar l'anàlisi i interpretació de les restes arqueològiques, i que adquireixi nocions sobre els mètodes bàsics d'investigació arqueològica.

TEMARI:

PRIMERA PART: CONCEPTES INTRODUCTORIS

1. El concepte d'arqueologia
2. Història de l'arqueologia
3. Els jaciments arqueològics: tipus i processos de formació i conservació.

SEGONA PART: MÈTODES D'INVESTIGACIÓ ARQUEOLÒGICA

1. Documentació i prospecció

- 1.1. Troballes ocasionals
- 1.2. Documentació bibliogràfica
- 1.3. Els reconeixements aeris
- 1.4. La prospecció superficial del territori
- 1.5. La prospecció geofísica
- 1.6. Altres mètodes de prospecció

2. L'excavació

- 2.1. Introducció
- 2.2. Mètodes d'excavació
- 2.3. Tasques en una excavació
- 2.4. La documentació d'excavació

3. Arqueologia subaquàtica

- 3.1. Introducció històrica
- 3.2. Tipus de jaciments subaquàtics
- 3.3. Informació que pot aportar l'arqueologia subaquàtica
- 3.4. Documentació i prospecció
- 3.5. Tasques d'una excavació subaquàtica
- 3.6. La conservació dels materials

4. La datació

- 4.1. Introducció
- 4.2. La cronologia relativa
  - 4.2.1. L'estratigrafia
  - 4.2.2. Les tipologies d'objectes arqueològics
- 4.3. La cronologia absoluta
  - 4.3.1. Els primers mètodes de datació
  - 4.3.2. Mètodes basats en cicles anuals
  - 4.3.3. Els sistemes radioactius
  - 4.3.4. Mètodes relatius calibrats
- 4.4. Elements aportadors de cronologia: la ceràmica

TERCERA PART: LA RECONSTRUCCIÓ DEL PASSAT

1. Arqueologia i noves tecnologies: El GIS (Sistema d'Informació Geogràfica) i la reconstrucció dels territoris antics.

2. Reconstrucció de les característiques físiques humanes.

3. Les restes arquitectòniques: reconstrucció i anàlisi com a reflex d'una societat. Exemples de ciutats romanes de Catalunya i el País Valencià.

BIBLIOGRAFIA

BÀSICA:

MANUALS GENERALS:

Fernandez, V. (1994): *Teoría y método de la arqueología*. 1 ed. 1990. Madrid: Editorial Síntesis.

Greene, K. (2002): *Archaeology: an introduction*. 1ª ed 1983. London and New York: Routledge.

Ramos, R. (1987): *Arqueología. Métodos y técnicas*. 1ª ed. 1977. Barcelona: Ediciones Bellaterra.

Renfrew, C. : Bahn, P. (2000): *Arqueología. Teorías, Métodos y práctica*. 1ª ed. 1993. Madrid: Akal.

CONCEPTE D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE L'ARQUEOLOGIA:

Daniel, G. (1987): *Un siglo y medio de arqueología*. 1ª ed. 1975. Méjico: Fondo de Cultura Económica.

Trigger, B.P. (1992): *Historia del pensamiento arqueológico*. 1ª ed. 1989. Barcelona: Editorial Crítica.

MÈTODES D'INVESTIGACIÓ ARQUEOLÒGICA:

-La prospecció:

Bowden, M. (1999): *Unravelling the Landscape. An Inquisitive Approach to Archaeology*. Stroud: Tempus.

Dabas, M., i altres. (1998): *La prospection*. Collection "Archéologiques". Paris: Editions errance.

-L'excavació:

Carandini, A. (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. 1ª ed. 1981. Barcelona: Editorial Crítica. Barcelona.

Harris, E. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. 1ª ed. 1989. Barcelona: Editorial Crítica.

Roskams, S. (2001): *Excavation*. Cambridge Manuals in Archaeology. Cambridge University Press.

-L'excavació subaquàtica:

Green, J. (1990): *Maritime archaeology. A Technical Handbook*. London: Academic Press.

Nieto, F.J. (1984): *Introducción a la arqueología subacuática*. Col·lecció: orígens. Barcelona: Editorial CYMYS.

-La datació:

Aitken, M.J. (1990): *Science-based dating in archaeology*. London and New York: Logman.

LA RECONSTRUCCIÓ DEL PASSAT:

- Arqueologia i noves tecnologies: El GIS (Sistema d'Informació Geogràfica) i la reconstrucció dels territoris antics:

Wheatley, D.; Gilings, M. (2002): *Spatial Technology and Archaeology. The Archaeological Applications of GIS*. London and New York: Taylor and Francis.

-Reconstrucció de les característiques físiques humanes:

Brothwell, D.R. (1993): *Desenterrando huesos. La excavación, tratamiento y estudio de restos del esqueleto humano*. 1ª ed. 1981. Madrid: Fondo de Cultura Económica.

- Les restes arquitectòniques: reconstrucció i anàlisi com a reflex d'una societat. Exemples de ciutats romanes de Catalunya i el País Valencià:

Ruestes, C. (2001): *L'espai públic a les ciutats romanes del conuentus Tarraconensis: els fòrums*. Bellaterra: Servei de publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

COMPLEMENTÀRIA:

MANUALS GENERALS:

Aston, M. (2002): *Mick's Archaeology*. Tempus: Stroud.

Childe, G. (1973): *Introducción a la arqueología*. 1ª ed.1956. Ariel: Esplugues de Llobregat.

Clark, G. (1980): *Arqueología y sociedad (reconstruyendo el pasado histórico)*. Akal universitaria: 2. Madrid: Akal.

Grant, J.; Gorn, S. Neil, T. (2002): *The archaeology coursebook. An Introduction to study skills, topics and methods*. London and New York: Routledge.

CONCEPTE D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE L'ARQUEOLOGIA:

Daniel, G. (1974): *Historia de la arqueología: de los anticuarios a V.Gordon Childe*. 1ª ed. 1967. Madrid: Alianza Editorial.

Pallotino, M. (1980): *Che cos'è l'archeologia*. 1ª ed. 1963. Firenze: Sansoni Editori.

Bahn, P.G., ed. (1999): *The Cambridge Illustrated History of Archaeology*. 1ª ed. 1996. Cambridge University Press.

MÈTODES D'INVESTIGACIÓ ARQUEOLÒGICA:

AA.VV. (1992): *Ciencias, metodologías y técnicas aplicadas a la arqueología*. Ciència oberta, 4. Fundació Caixa de Pensions – Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra.

-La prospecció:

Clark, A. (1990): *Seeing Beneath the Soil. Prospecting methods in archaeology*. London: B.T. Batsford Ltd.

Scollar, I. (1990): *Archaeological prospecting and remote sensing*. Topics in remote sensing, 2. Cambridge University press.

-L'excavació:

Barker, Ph. (1993): *Techniques of Archaeological excavation*. London: Routledge.

Collins, J. (2001): *Digging up the past: an introduction to archaeological excavation*. Stroud: Sutton Publishing.

Drewett, P. L. (1999): *Field Archaeology: An Introduction*. London: Routledge.

-L'excavació subaquàtica:

AA.DD. (1973): *L'archéologie subaquatique. Une discipline naissante*. Paris: UNESCO.

AA.DD. (1990): *La arqueología subacuática en España*. Catálogo de la Exposición. Madrid: Ministerio de Cultura.

Nieto, F.J.; Casanovas, R. (1992): *Arqueologia subaquàtica*. Monografies d'activitats professionals, 2. Institut català de noves professions. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

-La datació:

Beltran, M. (1990): *Guía de la cerámica romana*. Zaragoza: Pórtico.

Orton, C.; Tyers, P.; Vince, A. (1997): *La cerámica en arqueología*. Barcelona: Crítica.

LA RECONSTRUCCIÓ DEL PASSAT:

- Arqueologia i noves tecnologies: El GIS (Sistema d'Informació Geogràfica) i la reconstrucció dels territoris antics:

Gillings, M.; Mattingly, D.; van Dalen, J. eds. (2000): *Geographical Information Systems and Landscape Archaeology*. Oxford: Oxbow Books.

Gillings, M.; Wheatley, D. (2001): *Spatial Technology and Archaeology: a guide to the archaeological applications of GIS*. London: Taylor and Francis, 2001.

Guitart, J.; Ruestes, C. (2000): "Arqueologia i GIS. El projecte *Forma Orbis Romani*: un exemple d'aplicació", a AA.VV. *Les noves tecnologies: museus i patrimoni cultural. Jornades Tècniques Tecnoart (maig del 2000)*. Barcelona: Associació de museòlegs de Catalunya-Tecnoart. Publicació en CD-Rom.

Guitart, J.; Ruestes, C. (2003): "Estudi del paisatge antic de la Cossetània oriental. Una aplicació arqueològica del GIS", a Guitart, J.; Palet, J.; Prevosti, M. eds. *Territoris antics a la Mediterrània i a la Cossetània oriental. Actes del Simposi Internacional d'Arqueologia del Baix Penedès (El Vendrell, novembre de 2001)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya-Departament de Cultura, 165-172.

-Reconstrucció de les característiques físiques humanes:

Boddington, A.; Garland, A.N.; Janaway, R.C., ed. (1987): *Death, decay and reconstruction. Approaches to archaeology and forensic science*. Manchester University Press.

Mays, S. (1998): *The archaeology of human bones*. London and New York: Routledge.

Prag, J.; Neave, R. (1999): *Making Faces. Using Forensic and Archaeological Evidence*. British Museum.

Spencer, L. (1997): *Bioarchaeology. Interpreting behaviour from the human skeleton*. Cambridge University press.

METODOLOGIA DOCENT:

TEORIA

La metodologia bàsica de l'assignatura és la classe magistral que es combina, en funció del tema, amb material audiovisual o amb exercicis pràctics, tant de tarannà tècnic com reflexiu, a realitzar per part dels alumnes.

PRÀCTIQUES:

Visita a tres jaciments arqueològics.

SISTEMA D'AVALUACIÓ:

- Prova sobre una lectura obligatòria que l'alumne pot escollir d'entre algunes referències assenyalades a la bibliografia bàsica.

- Prova sobre la matèria impartida a classe.

ALTRES QÜESTIONS

OBSERVACIONS:

(Lloc per informar sobre aulàri necessari, instrumental, infraestructures, ...)